

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ СТАНДАРТІВ СЕРІЇ ISO 14000

Беспалов О.В.

Хоча Україна бере участь у роботі всіх технічних комітетів зі стандартизації в галузі охорони довкілля (з якості повітря, ґрунтів, ін.), найбільшу увагу українські фахівці приділяють роботі в новоствореному ISO технічному комітеті, який розробляє стандарти з управління навколишнім середовищем, що можуть широко застосовуватися в різних сферах бізнесу.

Поряд з цим вже сьогодні країни, що розвиваються, стурбовані тим, що екологічні стандарти можуть виявитися перешкодою в торгівлі, тоді як промислово розвинені країни активно впроваджують стандарти ISO серії 14000 на системи управління довкіллям.

Тому з метою підготовки українських підприємств до жорстких правил світової торгівлі, розуміючи, що наявність сертифікованої системи управління довкіллям може стати невід'ємною частиною вимог стратегічних партнерів України для придбання українських товарів, Держстандарт України першим серед країн СНД підготував для прямого впровадження нещодавно прийняті міжнародні стандарти ISO 14001, 14004, 14010, 14011, 14012, котрі встановлюють загальні правила управління довкіллям, принципи й процедури екологічного аудиту та кваліфікаційні критерії для аудиторів з екології. Ці нормативні документи в другому півріччі цього року надійдуть у спеціалізовані магазини стандартів і матимуть статус добровільних.

Стандарти ISO серії 9000 регламентують лише мінімальні вимоги до систем якості, що діють на підприємствах, і не враховують факт впливу на природне середовище наслідків діяльності підприємств.

За визначенням міжнародний стандарт ISO 14001 "Система управління якістю навколишнього середовища – частина загальної системи управління, яка охоплює організаційну структуру, діяльність щодо планування, розподіл відповідальності, практичну роботу, процедури, процеси та ресурси для розробки, впровадження, досягнення цілей, оцінки досягнутого в рамках реалізації екологічної політики". Тому на підприємствах промислово розвинутих країн вже впроваджують так звані комплексні системи

загальнофірмового управління. У цих системах управління якістю тісно пов'язане з роботами щодо охорони довкілля, а також з управлінням фінансами та ресурсами.

В Україні питанню поводження з відходами, їх класифікації приділяється велика увага. Проект Закону України про відходи, внесений Мінекобезпеки до Кабінету Міністрів України, побудований з урахуванням каталогу відходів Європейського Союзу, відповідно до якого Держстандарт затвердив (уперше в країнах СНД) державний класифікатор відходів, розроблений ДНД "Система" (м. Львів).

Але законодавче вирішення питання утилізації упаковки, на базі європейського законодавства, потребує додаткового вивчення для впровадження в Україні. І тут в пригоді може стати досвід високорозвинутих країн, які давно працюють в умовах ринкової економіки.

Переробляти відходи – це добре, ще краще їх уникати. Така провідна думка діючого в Німеччині з жовтня 1996 р. Закону про економічний цикл. Закон ставить чіткі вимоги: той, хто виробляє, має нести відповідальність за зменшення, подальшу переробку або екологічно безпечну ліквідацію відходів, що виникають у процесі виробництва. Уже не діє більше колишній розподіл ролей, за яким міські комунальні служби мали знищувати відходи промисловості за рахунок громадян.

Новий закон визначає, що насамперед слід уникати відходів на виробництві. Якщо це можливо, вони мають бути використані матеріально або енергетично. І тільки за браком перших двох можливостей відходи дозволяється знищити, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.

Аналогічні закони про утилізацію тари й упаковки прийняті у Франції, Бельгії та ряді інших країн, заходи управління відходами діють в Японії.

У деяких країнах світу провадиться маркування екологічно чистої продукції, наприклад, у Німеччині це знак "Блакитний янгол", у Скандинавських країнах – "Білий лебідь", Японії – "Еко-знак" і таке інше.

Зрозуміло, що виникають труднощі в торгівлі, коли виробник країни-експортера розглядає етикетування своєї продукції з місцевих, а не міжнародних позицій.